

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Теоретичні та практичні проблеми
бюджетно-правового регулювання»
(варіативна)**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти – доктор філософії
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»

*Затверджена на засіданні кафедри фінансового права
(протокол № 8 від 30 червня 2020 року.)*

**Харків
2020**

**Програма навчальної дисципліни за вибором аспірантів
«Теоретичні та практичні проблеми бюджетно-правового регулювання»
(спеціальність 081 «Право») /М.П. Кучерявенко, О.О. Дмитрик. Х. : Нац.
юрид. університет імені Ярослава Мудрого, 2020. 20 с.**

У к л а д а ч і : М.П. Кучерявенко
О.О. Дмитрик
А.С. Овчаренко

Затверджено на засіданні кафедри фінансового права
протокол № 8 від 30 червня 2020 року.)

Завідувач кафедри фінансового права

проф. М.П. Кучерявенко

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Предметні компетентності, сформовані в результаті засвоєння навчальної дисципліни	6
2. Зміст програми навчальної дисципліни	9
3. Опис дисципліни	15
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	16
Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	16
Самостійна робота аспіранта	16
Освітні технології та методи навчання	16
Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	17
Матеріальне-технічне забезпечення навчальної дисципліни	17
5. Інформаційне забезпечення самостійної роботи аспірантів	18

ВСТУП

Бюджет виступає компонентом фінансової системи будь-якої держави, а також інструментом реалізації бюджетно-податкової політики держави. Сьогодні все більшого значення набуває питання використання бюджету, збалансованості його доходів і видатків, удосконалення та оптимізації міжбюджетних відносин та бюджетного процесу тощо. З огляду на це важливою компонентою циклу професійної підготовки майбутніх докторів філософії є оволодіння ґрунтовними теоретичними знаннями концептуальних засад правового регулювання бюджетних відносин.

Навчальна дисципліна «Теоретичні та практичні проблеми бюджетно-правового регулювання» належить до вибіркових дисциплін, спрямованих на поглиблене вивчення бюджетної системи, бюджетного процесу, міжбюджетних відносин та аналізу дискусійних доктринальних і правозастосовних питань та конкретизацію знань наукових підходів до розуміння функціонального призначення бюджетного регулювання, його складових.

Навчальна дисципліна передбачає поглиблене вивчення:

- наукових праць вчених, фокусом яких є актуальні проблеми бюджетного регулювання, бюджетної системи, бюджетного процесу, правового статусу учасників бюджетного процесу, міжбюджетних відносин, фінансування бюджету;

- бюджетного законодавства в частині правового регулювання бюджетної системи, бюджетного процесу, міжбюджетних відносин, бюджетних правопорушень;

- Закону України Про Державний бюджет України на відповідний рік, рішень про місцеві бюджети;

- правових позицій Конституційного Суду України та Верховного Суду з питань застосування бюджетного законодавства України;

- світових моделей регулювання бюджетних відносин, що притаманні англо-американській та континентальній правовій традиції.

Результатом вивчення навчальної дисципліни має бути набуття наступних компетентностей:

- **знання** доктринальних концепцій щодо трактування місця бюджетного права в системі фінансового права; проблематики бюджетного законодавства; характеристики бюджетних правовідносин і бюджетної діяльності;

- **уміння** використовувати отримані знання в практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини у сфері бюджетної діяльності; аналізувати та коментувати відповідні нормативні положення; прогнозувати напрямки здійснення реформ у зазначеній сфері; виявляти дефекти чинного законодавства та пропонувати науково обґрунтовані гіпотези шляхів їх подолання; користуватися сучасною науковою та спеціальною літературою, іншими інформаційними джерелами.

– **-навички** самостійно збирати, обробляти, узагальнювати та систематизувати інформацію щодо бюджетного регулювання; використовувати отримані знання і навички у науковій діяльності; виявляти тенденції розвитку бюджетного законодавства, проблеми правового регулювання та правозастосування в цій сфері та пропонувати шляхи їх подолання; здійснювати компаративний аналіз бюджетного законодавства різних країн з метою виявлення найкращих практик регулювання та можливостей для подальшого удосконалення національного законодавства у цій сфері.

1. ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

ПК – 1. Знання фундаментальних положень і категоріального апарату сучасного бюджетного права.

ПК – 2. Знання та розуміння сучасних моделей бюджетного регулювання різних правових систем, уміння здійснювати їх порівняльний аналіз та виокремлювати сучасні та прогресивні положення.

ПК – 3. Знання науково-практичних проблем бюджетного права, розуміння основних доктринальних і практичних підходів до їх вирішення.

ПК – 4. Розуміння сучасних тенденцій розвитку та уміння прогнозувати подальшу модернізацію теорії та практики бюджетного регулювання у контексті формалізованих практик розвитку сфери бюджетного права на національному та міжнародному рівнях.

ПК – 5. Розуміння практично-орієнтованих цілей бюджетного регулювання.

ПК – 6. Уміння правильно тлумачити та застосовувати норми бюджетного права з урахуванням надбань сучасної юридичної техніки.

ПК – 7. Знання технології прийняття рішень у сфері бюджетного права під час бюджетного процесу та особливостей їх обґрунтування, отримання практичних навичок складання відповідних документів.

ПК – 8. Знання міжнародних стандартів та механізмів забезпечення загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права у контексті захисту прав людини під час бюджетного процесу.

ПК – 9. Знання та розуміння прецедентної практики Європейського суду з прав людини у сфері бюджетного права, уміння використовувати правові позиції у правозастосовній діяльності.

ПК – 10. Знання та розуміння правових позицій Конституційного Суду України з питань бюджету.

ПК – 11. Знання та розуміння правових позицій Верховного Суду України з щодо відповідальності за бюджетні правопорушення та судової практики у цій сфері.

ПК – 12. Знання загальних положень бюджетного права.

ПК – 13. Знання та розуміння принципів бюджетно-правового регулювання.

ПК – 14. Знання та розуміння змісту категорій «бюджет», «бюджетна система», «бюджетна класифікація» тощо.

ПК – 15. Знання та розуміння категорій «дефіцит бюджету» та «профіцит бюджету», «державний (місцевий) борг», сучасних проблем виникнення дефіциту та профіциту бюджету, шляхів фінансування дефіциту, використання тимчасово вільних коштів.

ПК – 16. Знання та розуміння загальних положень бюджетного процесу, а також учасників бюджетного процесу та документів, які приймаються на всіх стадіях бюджетного процесу.

ПК – 17. Знання та розуміння загальних положень і порядку складання проектів бюджетів.

ПК – 18. Знання порядку застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі.

ПК – 19. Знання підстав і порядку здійснення контролю та аудиту у бюджетному процесі, формування навичок складання документів у цій сфері.

ПК – 20. Знання організаційних засад складання проекту Державного бюджету України, а також розробці і складання основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України

ПК – 21. Знання процедури відбору державних інвестиційних проектів та розуміння значення таких проектів.

ПК – 22. Знання та розуміння порядку складання бюджетної декларації, бюджетних запитів, проекту Закону про Державний бюджет та проектів місцевих бюджетів.

ПК– 23. Знання та розуміння порядку надання міжбюджетних трансфертів.

ПК – 24. Знання та розуміння специфіки процедури внесення змін до закону про Державний бюджет України.

ПК – 25. Знання та розуміння особливостей стадії виконання Державного бюджету України та звітності про виконання бюджетів.

У результаті освоєння навчальної дисципліни аспірант повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання загальних категорій бюджетного права.

РНС НД – 1.2. Демонструвати знання та розуміння понять «бюджет», «бюджетна система», «бюджетна класифікація», «дефіцит», «вільний залишок бюджетних коштів», «міжбюджетні трансферти» .

РНС НД – 1.3. Демонструвати знання строків у бюджетному процесі.

РНС НД – 1.4. Демонструвати знання предмету, методу, системи та джерел бюджетного права.

РНС НД – 1.5. Здатність продемонструвати знання підходів до класифікації джерел бюджетного права.

РНС НД – 1.6. Здатність розуміти доктринальні підходи до систематизації принципів бюджетно-правового регулювання.

РНС НД – 1.7. Продемонструвати знання структури бюджетів, проблем надходження і використання власних надходжень бюджетних установ.

РНС НД – 2.1. Демонструвати знання змісту категорій дефіцит та профіцит бюджету, залишку бюджетних коштів, оборотного залишку бюджетних коштів, тимчасово вільних коштів, а також проблем співвідношення даних понять.

РНС НД – 2.2. Демонструвати знання та розуміння шляхів фінансування дефіциту бюджету.

РНС НД – 2.3. Демонструвати знання та розуміння мети, умов і підстав притягнення до відповідальності за бюджетні правопорушення.

РНС НД – 2.4. Демонструвати розуміння актуальних питань та проблем бюджетного процесу, а також здатність запропонувати шляхи їх вирішення.

РНС НД – 2.5. Здатність розуміти значення кожного документа у бюджетному процесі, вміти визначати учасників на кожній стадії бюджетного процесу та документи, які вони приймають.

РНС НД – 2.6. Здатність продемонструвати знання поняття та практичного значення бюджетної класифікації, а також застосовувати її при вирішенні практичних завдань.

РНС НД – 2.7. Здатність продемонструвати знання та розуміння сутності та значення Бюджетної декларації в бюджетному процесі.

РНС НД – 2.8. Демонструвати знання та розуміння значення програмно-цільового методу в бюджетному процесі, визначати його складові.

РНС НД – 2.9. Демонструвати знання поняття контролю та аудиту у бюджетному процесі.

РНС НД – 2.10. Здатність демонструвати знання організаційних засад складання проекту Державного бюджету України, учасників бюджетного процесу на цій стадії та документів, що приймаються.

РНС НД – 2.11. Здатність демонструвати знання загальних положень і порядку складання проектів бюджетів, а також характеризувати кожний документ, що передує його розробці.

РНС НД – 2.12. Демонструвати знання основних засад побудови міжбюджетних відносин, підстав і порядку надання міжбюджетних трансфертів, основних засад побудови міжбюджетних відносин..

РНС НД – 2.13. Демонструвати знання процедури та підстав передання коштів з одного бюджету до іншого відкриття та характеризувати кожний вид міжбюджетних трансфертів.

РНС НД – 2.14. Демонструвати знання та розуміння процедури розгляду у Верховній Раді України та прийняття Закону України Про Державний бюджет на відповідний рік та рішень про місцеві бюджети.

РНС НД – 2.15. Демонструвати знання порядку виконання державного бюджету як за доходами, так і за видатками.

РНС НД – 2.16. Демонструвати знання специфіки процедури внесення змін до закону про Державний бюджет України.

РНС НД – 3.1. Здатність демонструвати знання та розуміння порядку подання бюджетної звітності.

РНС НД – 3.2. Демонстрування знання та розуміння особливостей здійснення звітності щодо місцевих бюджетів.

2. 3 М І С Т ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Бюджетне право в системі фінансового права України

Бюджетне право. Співвідношення матеріального і процесуального при регулюванні бюджетних відносин.

Визначення меж правового регулювання фінансових відносин. Предмет фінансового права. Предмет бюджетного права. Особливості співвідношення публічного і приватного інтересу при регулюванні бюджетних відносин. Метод фінансового права і метод бюджетного права.

Система фінансового права як галузі права. Фінансово-правові інститути. Інституційне формування фінансового права: проблеми і перспективи. Бюджетне право в системі фінансового права.

Співвідношення бюджетного права із іншими галузями.

Тема 2. Джерела бюджетного права

Джерела бюджетного права: поняття, ознаки, властивості та зміст. Детермінованість джерел бюджетного права.

Підходи до класифікації джерел бюджетного права. Види джерел бюджетного права. Система джерел бюджетного права. Принципи побудови системи джерел бюджетного права. Системні зв'язки джерел бюджетного права. Конституція у системі джерел бюджетного права.

Поняття та ознаки нормативно-правового акта як джерела бюджетного права. Система нормативно-правових актів. Бюджетне законодавство. Правила визначення дії бюджетних нормативно-правових актів у часі, у просторі і за колом осіб. Основні вимоги. Закон про державний бюджет України на відповідний рік. Бюджетна декларація.

Рішення Конституційного Суду України як джерело бюджетного права в Україні.

Тема 3. Принципи бюджетно-правового регулювання

Принципи у бюджетно-правовому регулюванні. Принципи фінансового права. Принципи бюджетного права. Доктринальні підходи до систематизації принципів бюджетно-правового регулювання.

Загально-правові принципи у бюджетному праві. Загальні фінансово-правові принципи. Інституційні принципи. Система і сутність принципів бюджетної діяльності. Принципи бюджетної системи, бюджетного процесу і міжбюджетних відносин.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система

Бюджетна система України. Принципи бюджетної системи. Бюджет. Структура бюджету. Доходи і видатки бюджету. Загальний фонд бюджету. Спеціальний фонд бюджету. Резервний фонд. Державний бюджет. Місцеві бюджети.

Власні надходження бюджетних установ у складі спеціального фонду бюджету. Класифікація власних надходжень бюджетних установ (групи). Напрями використання власних надходжень бюджетних установ. Дискусійні аспекти правової природи власних надходжень бюджетних установ.

План асигнувань загального фонду бюджету. План надання кредитів із загального фонду бюджету. План спеціального фонду бюджету. План використання бюджетних коштів: поняття та види. Кошторис бюджетних установ. Суб'єкти, які беруть участь у складанні кошторисів. Лімітна довідка про бюджетні асигнування. Затвердження кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів, помісячних планів використання бюджетних коштів .

Фонд охорони навколишнього природного середовища, Стабілізаційний фонд, Державний інноваційний фонд, Фонд для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, Державний інтервенційний фонд у складі спеціального фонду державного бюджету. Джерела формування і напрями використання коштів фондів. Головні розпорядники коштів Фондів.

Бюджетна класифікація та її склад. Призначення бюджетної класифікації. Код бюджетної класифікації. Класифікація доходів бюджету. Аналітичний облік надходжень до державного та місцевих бюджетів.

Класифікація видатків та кредитування бюджету. Структура кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету. Функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету. Економічна класифікація видатків бюджету. Відомча класифікація видатків та кредитування державного бюджету. Класифікація кредитування бюджету. Типова програмна класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів. Тимчасова класифікація видатків та кредитування місцевих бюджетів. Видатки розвитку. Видатки споживання.

Класифікація фінансування бюджету. Класифікація фінансування бюджету за типом кредитора. Класифікація фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання. Класифікація боргу. Класифікація боргу за типом кредитора. Класифікація боргу за типом боргового зобов'язання.

Тема 5. Дефіцит та профіцит бюджету. Державний (місцевий) борг

Поняття дефіциту та профіциту бюджету. Причини виникнення дефіциту бюджету. Залишок бюджетних коштів. Оборотний залишок бюджетних коштів. Тимчасові касові розриви. Тимчасово вільні кошти Єдиного казначейського рахунку та валютних рахунків бюджету. Сучасні проблеми використання тимчасово вільних коштів.

Поняття фінансування бюджету. Класифікація фінансування бюджету. Джерела фінансування бюджету. Кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень. Кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) - щодо державного бюджету. Кошти, щодо повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів. Вільний залишок бюджетних коштів.

Види державних та місцевих запозичень. Порядок здійснення державних (місцевих) запозичень. Право на здійснення державних внутрішніх та зовнішніх запозичень. Умови здійснення запозичень. Боргове зобов'язання. Види цінних паперів щодо боргового зобов'язання. Бюджетне зобов'язання за державними деривативами.

Поняття державних та місцевих гарантій. Порядок надання державних та місцевих гарантій. Гарантійне зобов'язання.

Поняття державного (місцевого) боргу. Гарантований державою борг. Класифікація боргу. Граничні обсяги державного (місцевого) боргу та державних (місцевих) гарантій. Обслуговування, погашення та управління державним (місцевим) боргом. Правочини з державним (місцевим) боргом.

Тема 6. Бюджетний процес в Україні

Бюджетний процес. Стадії бюджетного процесу. Бюджетний період. Бюджетний цикл. Учасники бюджетного процесу. Розпорядники бюджетних коштів: головні розпорядники бюджетних коштів та розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня. Бюджетні установи. Відповідальні виконавці бюджетних програм. Одержувачі бюджетних коштів.

Поняття бюджетних повноважень. Зміст інституту бюджетних повноважень. Бюджетні повноваження України. Бюджетні повноваження територіальних громад. Бюджетне зобов'язання, бюджетне призначення. Управління бюджетними коштами.

Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Складові програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, результативні показники бюджетних програм.

Контроль та аудит у бюджетному процесі. Суб'єкти, що здійснюють контроль і аудит в бюджетному процесі.

Тема 7. Характеристика стадій бюджетного процесу

Організаційні засади складання проекту Державного бюджету України. Суб'єкти, що задіяні на стадії складання проектів бюджетів. Організаційно-методичні засади бюджетного планування. Розробка і складання основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України. Матеріали, що використовуються для складання проекту закону про Державний бюджет України. Бюджетна декларація. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України. Прогнозні монетарні показники. Показники валютно-курсової політики. Орієнтовні основні прогнозні макропоказники економічного та соціального розвитку України..

Інструкції з підготовки бюджетних запитів. Організаційні, фінансові та інші обмеження, яких зобов'язані дотримуватися усі розпорядники бюджетних коштів у процесі підготовки бюджетних запитів. Складання бюджетного запиту. Повноваження розпорядників бюджетних коштів стосовно складання

бюджетних запитів. Аналіз бюджетних запитів і розробка проекту Державного бюджету України. Схвалення Кабінетом Міністрів України проекту закону про Державний бюджет України. Уточнення бюджетних запитів розпорядниками бюджетних коштів.

Матеріали, що додаються до проекту закону про Державний бюджет України. Зміст пояснювальної записки до проекту закону про Державний бюджет України. Прогнозні показники зведеного бюджету України. Переліки та обсяги коштів за державними цільовими програмами, які включено головними розпорядниками коштів державного бюджету до бюджетних програм, передбачених у проекті закону про Державний бюджет України. Зміст інших матеріалів, що подаються до Верховної Ради України разом із проектом державного бюджету.

Порядок складання проектів місцевих бюджетів. Повноваження суб'єктів стосовно складання проектів місцевих бюджетів. Проект рішення про місцевий бюджет та матеріали, що до нього додаються.

Суб'єкти, які приймають участь у розгляді і прийнятті закону про Державний бюджет України, рішень про місцеві бюджети і їх повноваження.

Підготовка до розгляду проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік. Процедура розгляду проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік. Висновки та пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України. Таблиця пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи. Постанова Верховної Ради щодо висновків та пропозицій до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік.

Розгляд проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у першому читанні. Терміни і процедура розгляду проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у першому читанні. Підготовка та розгляд проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у другому читанні. Строки підготовки та розгляду проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у другому читанні. Підготовка та розгляд проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у третьому читанні. Строк прийняття Закону про Державний бюджет України. Порядок внесення змін до закону про Державний бюджет України.

Зміст закону про Державний бюджет і рішень про місцевий бюджет.

Виконання бюджету. Організація виконання державного бюджету. Суб'єкти виконання бюджету. Форми виконання бюджету. Банківська форма виконання бюджету. Казначейська форма виконання бюджету. Змішана форма виконання бюджету. Казначейське обслуговування бюджетних коштів. Система електронних платежів Національного банку України. Єдиний казначейський рахунок. Розрахунково-касове обслуговування.

Виконання Державного бюджету України за доходами. Суб'єкти виконання Державного бюджету України за доходами. Форми розрахунків з бюджетом. Виконання бюджету за видатками та кредитуванням. Стадії

виконання бюджету за видатками та кредитуванням. Встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів. Затвердження кошторисів, паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), а також порядків використання бюджетних коштів. Взяття бюджетних зобов'язань. Отримання товарів, робіт і послуг. Здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань. Використання товарів, робіт і послуг для виконання заходів бюджетних програм. Повернення кредитів до бюджету (щодо кредитування бюджету). Особливості здійснення окремих видатків бюджету.

Розпис бюджету. Внесення змін до Державного бюджету України та місцевих бюджетів. Підстави для внесення змін до закону про Державний бюджет України. Суб'єкти, як мають право ініціювати внесення змін до закону про Державний бюджет України. Скорочення видатків і кредитування бюджетів. Захищені статті бюджету. Кошторис бюджетних установ. Перевиконання надходжень Державного бюджету України.

Основні засади складання звітності про виконання бюджетів (кошторисів бюджетних установ) . Фінансова звітність. Бюджетна звітність. Мета складання звітності. Єдині вимоги до складання звітності про виконання бюджетів. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади при складанні, розгляді та прийнятті рішень щодо звітності про виконання змін до розпису Державного бюджету за загальним фондом по результатам місячного звіту. Додатки до місячного звіту (зведені показники звітів про виконання бюджетів, інформація про виконання захищених видатків Державного бюджету та інше). Квартальний звіт та особливості його складання. Порядок подання. Внесення змін до закону про Державний бюджет України.

Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України. Його структура та значення. Процедура розгляду річного звіту.

Звітність про виконання місцевих бюджетів. Складання, подання та порядок її затвердження. Повноваження місцевих фінансових органів щодо звітності про виконання місцевих бюджетів. Доступність звітної інформації про виконання бюджетів.

Тема 8. Міжбюджетні відносини

Поняття міжбюджетних відносин. Мета регулювання міжбюджетних відносин.

Види видатків бюджетів. Джерела здійснення видатків бюджетів. Забезпечення здійснення видатків бюджетів органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Передача державою права на здійснення видатків. Видатки на централізовані заходи. Умови здійснення централізованих заходів. Критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами. Групи видатків, що розмежовуються між місцевими бюджетами. Видатки, що здійснюються з Державного бюджету України. Видатки, що здійснюються з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних

територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Видатки, що здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів. Видатки місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів. Передача коштів між місцевими бюджетами на здійснення видатків місцевих бюджетів. Умови передачі коштів між місцевими бюджетами.

Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості. Розрахунок фінансового нормативу бюджетної забезпеченості Корируючі коефіцієнти фінансових нормативів бюджетної забезпеченості.

Поняття і види міжбюджетних трансфертів. Офіційні трансферти. Базова дотація. Реверсна дотація. Додаткові дотації. Субвенції. Фінансове вирівнювання. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів за податком на прибуток підприємств. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів за податком на доходи фізичних осіб. Параметри, які враховуються при здійсненні горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів. Індекс податкоспроможності місцевих бюджетів.

Субвенція на здійснення державних програм соціального захисту. Субвенція на виконання інвестиційних проектів. Освітня субвенція. Медична субвенція. Субвенція на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування. Інші дотації та субвенції. Додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою пільг. Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Порядок та особливості надання міжбюджетних трансфертів. Суб'єкти, які беруть участь у перерахуванні міжбюджетних трансфертів. Повноваження Казначейства України. Права Кабінету Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та місцевих державних адміністрацій щодо розподілу (перерозподілу) обсягів трансфертів.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни
		очна та заочна форма навчання
Кількість кредитів - 7,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – третій (доктор філософії)	Нормативна
Модулів - 3		Рік підготовки: 2020/2021
		3/4 семестр
Загальна кількість годин - 210		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи студента - 10		30 год.
		Практичні заняття
		30 год.
	Самостійна робота	
	150 год.	
	Вид контролю: іспит	

4. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Формами організації освітнього процесу під час викладання навчальної дисципліни є навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи.

Видами навчальних занять під час викладання навчальної дисципліни є лекції, практичні заняття, семінарське заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота

Змістом та призначенням самостійної роботи аспірантів є:

- опанування знаннями з навчальної дисципліни;
- набуття навичок складання відповідних документів і прийняття рішень;
- усвідомлення тенденцій розвитку юридичної науки та практики правозастосування з питань бюджетно-правового регулювання.

Форми самостійної роботи аспірантів:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах, у тому числі з сайтом Єдиний реєстр судових рішень;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- розробка кейсів;
- підготовка колекцій документів, матеріалів тощо;
- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка та публікація наукових статей, тез тощо;
- анотування правових позицій ЄСПЛ;
- переклад рішень ЄСПЛ;
- узагальнення правозастосовної практики;
- розробка тестів;
- вирішення тестів.

4.3. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології, які застосовуються під час викладання навчальної дисципліни:

- проблемне навчання;
- аудіо-візуальні технології (презентації; демонстрація навчальних фільмів);
- технологія студентоцентристського навчання.

Методи навчання, що застосовуються під час викладання навчальної дисципліни:

- традиційні: розповідь-пояснення, вирішення кейсів, тестування, узагальнення, складання процесуальних документів.
- інноваційні: прес-конференція, відео-конференція, дискусія, гра-практикум, ілюстрація, демонстрація.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості

сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Оцінювання рівня знань аспірантів здійснюються відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, «Положення про моніторинг знань студентів у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора університету від 26.06.2015 р. № 127 на основі результатів ПК та ПКЗ із таким розподілом балів:

- за результатами ПК аспірант може отримати від 0 до 40 балів;
- за результатами ПКЗ – від 0 до 60 балів.

Поточний контроль знань аспірантів (види, фонд оціночних засобів, порядок формування оцінок за дисципліною).

Видами поточного контролю знань аспірантів є: колоквиум.

Завданням ПК є перевірка засвоєних знань аспірантом з навчальної дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів є:

а) систематичність, системність та активність роботи на семінарських, практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні тематичних питань та вирішенні кейсів; участь у конференціях, вебінарах, «круглих» столах; інші форми робіт);

б) виконання завдань для самостійного опрацювання (тем, які передбачені начальною програмою для самостійного вивчення; виконання домашніх завдань; доопрацювання матеріалів лекцій; робота в інформаційних мережах; створення портфолію навчального курсу та його презентація; розробка кейсів; підготовка колекцій документів, матеріалів тощо; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; анотування правових позицій національних судів; узагальнення правозастосовної практики; вирішення тестів).

Протягом курсу з навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми бюджетно-правового регулювання» для контролю рівня засвоєння знань аспірантів, на розсуд викладача, можуть застосовуватись різні форми контролю: контрольні роботи, проведення колоквиумів, тестування тощо.

Підсумковий контроль знань аспірантів (види, фонд оціночних засобів, шкала оцінювання результатів навчання аспірантів).

Завданням ПКЗ (іспит з навчальної дисципліни «Теоретичні та практичні проблеми бюджетно-правового регулювання») є перевірка результатів опанування аспірантом програмного матеріалу в цілому, здатності творчого використання отриманих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Аспірант допускається до складання іспиту за умови: набрання мінімальної кількості балів, отриманої за результатами ПК – 20 балів.

Результати відповіді аспіранта на іспиті оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів.

4.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни
Проведення лекцій-презентацій передбачає необхідність обладнання аудиторії аудіо-візуальними засобами.

5. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБИТИ

Астіон С. І. Правові засади регулювання міжбюджетних відносин в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Київ , 2015. 20 с.

Білінський Д. О. Публічний інтерес як вихідна засада структурування фінансової системи. *Вісник Національної академії правових наук України. Збірник наукових праць. Нац. акад. прав. наук України.* Харків, 2013. №3(74). С. 157-162.

Білоус В. В. Організаційно-правові засади реалізації контролю за обігом публічних грошових коштів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Харків , 2012. 195 с.

Вакарюк Л. В. Інститути бюджетного права як підгалузі фінансового права : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Київ, 2009. 21 с.

Воронова Л. К. Вибрані праці / Л. К. Воронова; [упоряд.: М. П. Кучерявенко, Д. О. Білінський, О. О. Головашевич, Є. М. Смичок; відп. за вип. М. П. Кучерявенко]. Харків: Право, 2016. 952 с.

Воронова Л. К. Учитель, Учений ... / под ред. Н. П. Кучерявенко. – Харьков: Право, 2011. 340 с.

Гетманець О.П. Фінансові санкції як заходи впливу за порушення бюджетного законодавства . *Право та державне управління.* 2011. № 1. С. 36–39.

Дамірчиєв М. І. Правова природа фінансової діяльності : монографія. Харків: Право, 2014. 256 с.

Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України : монографія. К. : ЮрінкомІнтер, 2009. 592 с.

Дмитрик О. О. Джерела фінансового права: проблеми та перспективи розвитку: монографія . Харків : Віровець А.П. "Апостроф", 2010. 328 с.

Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність: теоретичний аналіз: монографія . Одеса : Юридична література, 2008. 504 с.

Касьяненко А. М. Фінансова відповідальність за порушення бюджетного законодавства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Ірпінь, 2015. 209 с.

Латковський П. П. Питання правового регулювання бюджетного контролю в Україні. *Право та державне управління* : зб. наук. пр. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя. 2013. №4 (13). С. 53-57.

Лукашев О. А. Теоретичні проблеми системи фінансового права: монографія. Харків : Право, 2010. 304 с.

Макух О. В. Фінансові правовідносини: теорія, сучасний стан і тенденції розвитку: монографія . Харків: Право, 2016. 304 с.

Мітрофанова Д. К. Правове регулювання виконання Державного бюджету України за доходами: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Харків, 2012. 212 с.

Музика-Стефанчук О. А. Про бюджетну відповідальність органів публічної влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 246–253.

Музика-Стефанчук О. А.. Публічний фінансовий контроль: проблеми вітчизняної, зарубіжної та міжнародної термінології . *Публічне право*. 2014. № 1. С. 84-89.

Музика-Стефанчук О. А. Міжбюджетні відносини та сучасний федералізм. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 54-58.

Музика-Стефанчук О.А. Органи публічної влади як суб'єкти бюджетних правовідносин: монографія. Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2011. 384 с

Ніщима С. О.. Принципи публічної фінансової діяльності в Україні: монографія. Чернігів : ЧДІЕУ, 2013. 375 с.

Ніщима С.О. Принципи публічної фінансової діяльності в бюджетній сфері : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 Київ, 2013. 400 с.

Очерки бюджетно-правовой науки современности : монография / за ред.: Е. Ю. Грачевой, Н. П. Кучерявенко. Москва ; Харьков : Право, 2012. 512 с.

Перепелиця М.О. Поняття та види суб'єктів фінансового права: монографія. Харків: Право, 2012 .

Росіхіна Г.В. Застосування фінансово-правових норм: монографія. Харків: «Цифрова друкарня № 1», 2013. 400 с.

Савченко Л. А. Проблеми правового закріплення принципів фінансового контролю: монографія. Київ : Центр учб. літ., 2016. 172 с.

Семенченко С. А.. Правове регулювання виконання місцевих бюджетів за доходами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Ірпінь, 2014.

Семчик О.О. Держава і фінанси: правовий зв'язок: моногр. [відп. ред. Л.К. Воронова]. К.: Вид-во «Юридична думка», 2010. 204 с.

Токарева К. О. Принципи функціонування публічних фондів коштів. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 177-184.Т

Токарева К. О. Структура бюджету: фінансово-правовий аналіз: монографія. Харків: Право, 2017. 184 с.

Цыпкин С. Д. Финансово-правовые институты, их роль в совершенствовании финансовой деятельности советского государства . Москва : Моск. гос. ун-т, 1983. 78 с.

Чернадчук В. Д. Щодо відповідальності за порушення бюджетного законодавства: деякі аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 5. С. 48–49.

Чернадчук В. Д. Концептуальні засади виконання бюджету. *Підприємництво, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2011. N 2. С. 102-106.

Чернадчук В. Д. Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 456 с.

Чернадчук В.Д. Бюджетні правовідносини в Україні. : поняття, класифікація та особливості структури : монографія. Суми. Університетська книга, 2011. 172с.

Якимчук Н.Я. Розпорядники бюджетних коштів: система та правовий статус: монографія. Чернівці: Вид-во Чернівецького нац. ун-ту, 2009. 647с.

Інтернет-ресурси

1. <http://court.gov.ua/> – Судова влада України (офіційний портал);
2. <http://rada.gov.ua/> – Верховна Рада України;
3. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України;
4. <http://www.scourt.gov.ua/> – Верховний Суд України;
5. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень;
6. http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home__ – Європейський суд з прав людини;
7. <https://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України (офіційний портал)
8. https://www.treasury.gov.ua/ua__ – Державна казначейська служба України (офіційний портал)
9. <https://dasu.gov.ua/> – Державна аудиторська служба України (офіційний портал)
10. <https://rp.gov.ua/> – Рахункова палата України (офіційний портал)